

A Társaság

32

Székely Aladár felvétele.

Szinyei Merse Pál.

A BIKSZÁDI VIZ

szerencsés vegyi összetételénél fogva hatásában felülmulja a gleichenbergi, emsi, seltersi vizeket. Ideálja a lugos-sós ásványvizeknek s igazi gyógykincs a szenvedő emberiség számára. Idült hurutos bántalmak, vesekő, angol- és görvélykór pompásan orvosolhatók vele.

Kitűnő asztalviz.

vele.

Kitűnő asztalviz.

SZÉKELY ALADÁR

MŰVÉSZI FÉNYKÉPEI
A LEGKIVÁLÓBBAK

BUDAPEST, IV., VÁCZI-UTCA 18.

COGNAC

KEGLEVICH

GRÓF KEGLEVICH ISTVÁN UTÓDAI BUDAFOK

Rácz Dániel

*Budapest,
IV., Rígyó-utca 2.*

Fertőző betegségek megállítására a haretéren

Kitűnően bevált **védő és üdítőital**. Egy pohár forró vízben feloldva „**NORA TEAKOCKA**” zamatosítú édesített teát citromzettel vagy „**KEFFRA KÁVÉKOCKA**” kitűnő minőségű édesített kávét ad. A csász. és kir. élelmiszervizsgáló intézet Prága, vezetője Prof. Dr. Gusztáv Kabrhel tanúsítványa szerint tartalmaz: A „Nora Teakocka” teakivonatot, cukrot és citromsavat. A „Keffra Kávékocka” kávét és cukrot.

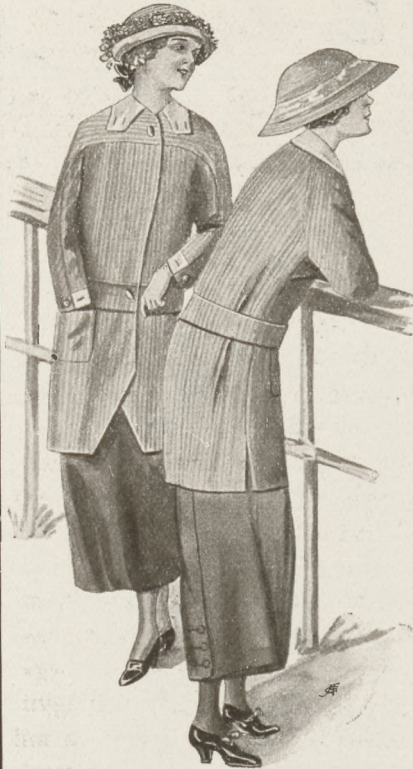
Egyedárusító: SZIMON GYULA
Budapest, V., Széchenyi-utca 1/a. — Telefon 129-50.

Viszontárusítók az egész országban kerestetnek.

Neumann M.

Cs. és kir. udvari és
: kamarai szállító :

RUHAÁRUHÁZA, CSAK
IV., MUZEUM-KÖRUT 1.
(Kossuth Lajos-u. sarkán)

Sybille sportkabát

11—18 éves leányok részére, kék nyári bolyhos szövetből K 46-tól feljebb, mintázott divatszövetekből K 50-től :: feljebb. ::

LITTKÉ

Casino
for England
Cremant Rosé
Sport

A Járáság

SZÉPIRODALMI ÉS KRITIKAI HETILAP

A PARK-KLUB, AZ URI-KLUB, A GOLF-KLUB, A MAGYAR UNIO-KLUB ÉS A POZSONYI URI-KLUB HIVATALOS LAPJA

FŐSZERKESZTŐ: DOBAY ISTVÁN DR. – TÁRSSZERKESZTŐ: SZÉNÁSY SÁNDOR DR. EGYETEMI MAGÁNTANÁR.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: BUDAPEST, RITZ-SZÁLLÓ – TELEFONSZÁM: 60-88.

II. évf.
16-dik szám.

Előfizetési árak: egy évre 18 kor., félévre 10 kor., negyedévre 5 kor. Egyes szám ára 40 fill.

Budapest,
1915 április 22.

SZINYEI MERSE PÁL.

„MAJÁLIS” FESTŐJE hetven esztendő — egyik nagymesterét ünnepli a magyar képzőművészet. Olvasom a lélekemelő hirt az újságban és mára nem is érdekel egyéb. Félreteszem a lapot és ablakomon át a szőke Duna fölött ragyogó kék eget, a tavaszi napsütésben mosolyogva uszó báránnyelűket nézem. Nem akarok ma hallani háborúról, piros vérről, halovány halálról. Nem akarom ma — erre az egy napra — meghallani a zugó zivatart, golyóeső verését, emberirtó ágyu villámló dörgését, — el akarok felejteni mindent, a mi csunya, mindent, a mi bántóan, élesen sikolt ki az isteni természet csodás harmóniájából. Béke után vágyom, csönd után epedek, bársony pázsiton nyíló kék virágot akarok látni és gyönyörködni a rügyező orgonabokrokon kergető pillangók játékában. És ebben a kikeleti ábrándban, ebben a megálmódott békeországban, napsütésen, ragyogáson keresztül egy deres fejjel is derős arcu fiatal művészt látok, — Szinyei Merse Pált, a természet csodás talentumu nagy költőjét.

Ha műkritikus volnék, talán többet és szakszerűbben tudnék írni ennek a kiválasztott nagy mesternek a művészetéről, bizonyos azonban, hogy sokkal nehezebb lenne a feladat. Mert a Piloty müncheni iskolájától az Andrássy Gyula gróf csütörtöki ünnepi beszédéig sok állomása volt ennek a művész-karriernek. Nem voltak könnyű sikerei, a babér nem hullott a lába elé s most hogy elérkezett a halhatatlansághoz, élete legszebb tavaszán bizvást elmondhatja, hogy nem a vásári reklám, hanem a csüggedést nem ismerő, magamagában bizó tehetség volt a segítő társa. Nekem azonban, a ki laikus szemmel, csak a minden igaz szépet megsejtő lélekkel köszöntöm Szinyei Merse Pált, könnyű dolgom van vele szemben. A természet nagy mesterét látom benne, a szép aposztolát, a ki a mikor a *plain air* hívének esküdött, nagy és szent esküvést fogadott, a mitől sem gúny, sem kicsinylés, sem rosszakaratu kritika nem tudta eltéríteni. Szent meggyőződése volt, hogy az Isten szép világa ugy szép, a mint az Isten teremtése, az ember a természet ölen látja s nem úgy, a milyennek a tévelygő izlés festi.

Most ünnepeljük a mestert. Világháboru kellős közepén járulunk eléje, a csend, a béke, a szépség festője elé. Ő sohasem kereste a zajt, az ünnepeltetést s

talán nincs is kedvére, hogy ezekben a forrongó, vészterhes időkben egy percre feléje fordul a magyar művészet, az egész művelt magyar társadalom tekintete. De nem térhet ki előle, mert a személye iránt érzett tisztelet és szeretet szava neki is parancsol. És a mosolygó, hetvenéves ifju meghajol e parancsszó előtt, a mikor egy nemzet meghajtja előtte a magyar művészet lobogóját. És küzdelmes életének aranyos estéjén semmi sem lehetne nagyobb elégtétel Szinyei Merse Pál számára, mint ez az őszinte hódolat, mely — éppen most szászorosan érezve az igaz szép örök hatalmát minden más hatalom fölött — borongós időben napsugárt keresve egy nemzet háláját viszi a mester elé.

Nem tehetek róla, de akaratlanul is szimbólumot látok ebben az ünneplésben. A megértés diadalát a tévelygő félreismerés fölött. A megértés diadalát, mely ezt a páratlanul szerény, izig-vérig művészembert szinte bocsánatot kérve állítja oda a nemzet legnagyobbjai mellé, mely egy világraszóló dicsőség fókuszában szinte mellverve ébred tudatára, hogy ime, ő a miénk, közülünk való s lánglelkének első sugara innen áradt a nagy világba, melyet a művész hazájának mondanak. Olyanok vagyunk mi magyarok, hogy mindig ujjongva kell örülnünk, ha nagyjaink közül valakit még életében fölfedezünk, olyanok vagyunk, hogy érc- és márványszobraink között csak ritkán látjuk meg a husból-vérből való élő, a ki pedig Istenszóra jött, hogy lelkének kincseit szétszórja közöttünk.

A *Majális* festője hetvenesztendő, — ünnepel a kultura, a magyar képzőművészet. A társadalom krónikása rajongó lelkesedéssel áll be az ünneplők sorába és invitálja az egész művelt magyarságot:

— Jertek velünk, a kik szeretitek a szépet, imádjátok a magyar levegőt s le tudtok borulni a honi föld himes pázsitján. Jertek, ünnepeljük a Mestert, a kinek magyar lelke egy a magyar föld csodás szépségével, a ki minden falevelet, minden szál virágot Isten remekének lát és imád, mert itt nőtt ezen a földön, a melyen annyi vér folyt apáink s fiaink szivéből.

És a míg a krónikás rójja a sorokat, elfelejti, hogy háboru van a világon, nem látja a piros vért, a halovány halált, csak a Duna fölött ragyogó kék eget s a tavaszi napsütésben uszó báránnyelűket. Ő, csak mihamarabb beteljesülne a megértés diadala ezen a kaosszá verődött földön s a csontkezű Halál-lovag bünbánó megadással borulna az Élet nevetőszemű leánya elé. — *Nádasdi-Baán Achilles.*

Az északi harcterről: Höfer altábornagy jelentést tesz a trónörökösnek. A háttérben Thurn gróf áll. Boronkay Jenő huszárőrnagy felv.

Az északi harcterről: Braunfels Solms herceg, Hranilovics ezredes, Cseszky gróf és Andrássy Sándor gróf. Boronkay Jenő huszárőrnagy felv.

SCHEINER EMMI.

Írta PÁSZTOR JÓZSEF.

Scheiner Emmi egy hegyek közé rejtőzött kis felvidéki városkában lakott leánykorában az anyjával. A borongós ódon kis városkában a keskeny utcák hol hegynek lendültek, hol meg a völgybe ereszkedtek le, szeszélyesen árnyékaborulva, össze-vissza kanyarogva. A megbarnult kapuk némán bámultak egymásra s az utcák csöndjét csak néha-néha zavarta meg a szöges sarku cipők koppanása vagy a roskadt toronyból az egész völgyet szeliden átzengető harangszó.

Ha ablak nyílt, kapu csukódott, mintha az egész utca felrebbent volna mohos álmodozásából. Esténként az egyik ablakból hegedűszó áradt ki s az ablakok halkán, tisztelettel tárultak fel s egy-egy fej kibukkant a hűvös alkonyati levegőbe. A hegyekről, a városka körül elterülő fényvesekből illat áradt, a mély hegedűszó beömlött a sötét kapualjakba, a kis udvarokba s egyszerre világos ruhákban, kéz-kézben leányok lépkedtek ki a kapuk alól.

A hegedűs néhaházat cserélt. A hóna alá kapta alkonyatkor a hegedűjét, egy kicsit mámorosan lépkedett végig a szűk utcán. Egy félóra múlva már Scheiner Emmi-éktől hallatszott ki a hegedűszó.

Az ablak alatt megsuhanak a szoknyák. Be is kukkant néha egy kíváncsi szem az ablakon, de csak annyit láthatott, hogy Scheiner Emmi mosolyogva pillant néha a sovánny, sáppadt fiúra, a ki szerelmesen ereszti az állát a hegedűjére.

Augusztai kir. hercegnő látogatása az Áldás-utcai hadikórházban.

Más alig is történt. Az emberek csak eleinte mondogatták egy kis izgalommal:

— Megy már Weidt Feri, Scheinerékhoz hegedűlni.

A mikor tavasz felé együtt lépegettek hazafelé, a nénikék szeliden bólongattak az ablakból. A fiatal pár válla néha melegen összeért. A kis házikók csatornái muzsikáltak, bugyborékolnak. A hó olvadt, meglappadt már a hegyeken s madarak röppentek át az utca felett.

Weidt Feri a gróf könyvtárát és iratait rendezte. Néha, vasárnap délelőttöként egy régi könyvvel lépett be Scheinerékhoz. Szeretettel bujt bele az ujjá a könyv lapjai közé. Az orgonafa rügytől duzzadó ágai már az ablakot verdesték, de benn, a cserépkályhában még égett a tuskó. Emmi leült Weidt Feri mellé, a ki szelid, meleg hangon olvasta neki Homerost, aztán csillogó szemmel, mindjárt le is fordította.

Mikor kitavaszkodott, az Emmi anyjával hármásban mentek ki a hegyek közé. A fenyők aljában a rét tele volt már virággal. A hegyek mosolyogva fürdették fejüket a csucsukat érintő pelyhes felhőkben.

Emmi ujjá néha hirtelen hozzáért a Weidt Feri kezéhez. Weidt Feri ilyenkor sóhajtott s lehajtott a fejét. Emmi remegett és várakozott. Formás kis vékony lába ilyenkor belebujt a virágok közé, a kalapja is ott hevert mellette. Mosolygó arcával félve pillantott Weidt Ferire, a ki felé mozdult, akart is valamit mondani, de hirtelen elszorult a torka. Aztán lehunyta szemét, bágyadt mozdulattal nyult a hegedűje után s megpendítette a hurokat.

Szótlanul lépegettek haza. Másnap este Petrarca szonettjeit hozta el Weidt Feri. Megittasodva olvasta a verseket. Néha hirtelen elhallgatott, de a leány mosolyogva biztatta:

— Olvassa csak tovább.

— Látja Emmike — kezdte egyszer Weidt Feri félénken, — én tudom, hogy semmire sem viszem. Ha muzsikálok, az egész lelkem beleöntöm a zenébe. Ha egy költeményt olvasok, minden érzésem beleárad. Leonardo da Vinci egy rajzát órákig tudom elbámulni. Tudom, hogy nem vagyok elég okos és ügyes az élethez.

— Hiszen a szépet szeretem én is — szólalt meg Emmi s a tekintete félénken röppent a legény arcára.

Weidt Feri szomorúan mosolygott s a pillantása végigfutott a leány életel telt alakján.

— A gróf könyvtárát régen befejezhettem volna, de nem tudok egy-egy régi könyvtől megválni... A zenében is vittem volna valamire, de dolgozni kellett volna, robotolni. A technika... És én csak csapongtam a zeneköltők művei között...

A leány szó nélkül felállt. A zongorájához lépett. Felnyitotta a zongorát. Az ujjai végigszaladtak a billentyűkön. Weidt Feri néhány pillanatra hallgatta, aztán elkapta a hegedűjét.

Mikor abbahagyták, a leány hátrafordult, ráfűggesztette a szemét Weidt Ferire:

— Ha maga meg nem ismertet ezekkel, akkor talán én is csak polkákat, keringőket játszottam volna örökké.

Weidt Feri szeme boldogan megcsillant. A leány hosszan ránézett, várt valamit. Mikor a fiu elment, hirtelen tele lett a szeme könnyel.

Néhány hét múlva fürdőre ment az anyjával. Már egy hete ott voltak, a mikor egy délután sétaközben az egyik meredek hegyi út mellett valami virágot pillantott meg. Lemászott a virágért, megbotlott elesett s

lefelé csuszott a lejtőn. Egy nagy kőben megakadt s aléltnan terült végig. Az anyja rémülten nézett körül. Egy lovas közeledett a széles hegyi úton. A mint megpillantotta az ut alatt elterült leányt, leugrott a lóról s lelépelt a lejtőn. Felemelte a leányt. A leány magához tért.

— Kapaszkodjék a karomba — szólta rá a férfi. A leány a karjába kapaszkodott s a férfi felségítette a lejtőn. Fönnleültette egy kőre.

— Megütötte magát? — kérdezte szelíden a férfi s érdeklődéssel nézte a leány arcát.

Elvágtatott kocsiját s néhány perc múlva egy hintóval jött vissza. Beültette Emmi s az anyját.

Másnap Emmi korán reggel kelt. Az anyja még aludt. Hajadonfővel jött le a villából s befordult hirtelen az erdei útra. Pírulva vette észre, hogy a férfi feléje siet.

— Máskor sosem találkoztunk — szólta megrettenve Emmi.

— De én lestem ám! — kiáltott fel a férfi érces hangon s a hangja, mint a friss zuhatag ömlött az Emmi arcába.

Emmi újra elpirult.

A férfi nagy lépésekkel ment mellette. A lépte szinte elnyelték az Emmi kecses tipegését. Egész séges, egyszerű, piros arcú férfi volt. A hangjából,

a bátor, őszinte nevetéséből valami bizalomgerjesztő őszinteség áradt a leány felé.

A szeme egy kicsit fátyolosan csillant meg, a mikor újra rászállt a pillantása Emmire.

— Emmike! Milyen szép neve van!

Emmi csodálkozva nézett rá.

— Felvidékiek, ugy-e? — kérdezte aztán, de a feleletet sem várta, a mikor folytatta. — Én alföldi vagyok. Van földem, házam.

A hangja egy picit megremegett, a mint hozzátette:

— El tudok tartani egy jó asszonyt.

Emmi szive nagyot dobbant. El akart futni. Nyugtalanul nézett körül.

Nász a háboruban: Mikécz Károly és menyasszonya Vámosy Judit.

Koller utóda felv.

A képviselőház hadbavonult tagjai. (Balról jobbra): Bródy Ernő, gróf Bethlen István, Bornemissza Elemér, gróf Benyovszky Móric, Egry Béla, Désy Zoltán, Bolgár Ferenc, báró Podmaniczky Endre, Papp Zoltán, Bakonyi Samu, Fráter Loránd, Palugyay Móric, Preszly Elemér, Lakatos Sándor hírlapíró, Ráth Endre, Andrássy Sándor gróf, Huszár Károly, Horváth Mihály, Bethlen István gróf, Muzsa Gyula, Pálffy Sándor, Putnoki Móric, Vagyon Árpád, Wenckheim László gróf, Benedek János, Szűllő Géza, Pallavicini Gyula őrgróf, Kobek Kornél, Molnár Viktor, Németh Károly, Bethlen Pál gróf, Vió Ferenc, Kállay Ubul, gróf Tisza Kálmán, Vermes Zoltán, Simon Elemér, Szinyei=Merse Félix.

De a férfi hajnalban a cigányokat odaterelte az ablaka alá. Másnap délben pedig virágot küldött az asztalukhoz.

Az édesanyja sóhajtott:

— Szép ember, derék ember.

Emmi estefelé odaült a kurszalón zongorájához, játszani akart valamit. A férfi odalépett a háta mögé s mikor Emmi valami klasszikus keringőbe belekezdett, fölé hajolt:

— Ne ezt az izét Emmike, hanem valami jó magyar nótát.

Néhány nap mulva tánc volt. A férfi erősen megforgatta Emmi... Egy kicsit ivott is, a szeme csillogott. Mikor a kurszalónból átlépkedtek a villa felé vezető uton, hirtelen elkapta az Emmi kezét s a fülébe sugta forrón:

— Legyen a kis feleségem, Emmike. Tejbe-vajba fűrösztöm.

Emmi nem szólt. Érezte, hogy a férfi tehet vele, a mit akar, mégis szomorú volt. Sirni szeretett volna. Az anyja messze elmaradt mögöttük.

— Nem? — kérdezte a férfi s a hangjára Emmi megreszketett, de most sem felelt.

— Hát igen? — kérdezte újra a férfi s a szavában már az öröm bugyborékol.

Emmi most sem szólt. Mintha egy halovány árny suhant volna át előttük a szelid fénnel előntött uton. Egy sovány, picit szomorúan meghajlott férfi, egy kopott hegedűvel a hóna alatt.

Halkan felsikoltott. A férfi átkapta a derekát s hirtelen arcon csókolta.

— Ha haragszik is Emmike, nem bánom. Szeretem. A férfi csak másnap kérdezte Emmitől:

— Haragszik?

Emmi lesütötte a szemét halkán, szomorúan felelte:

— Nem haragszom.

És a felesége lett.

Weidt Feri még csak egyszer volt náluk, mielőtt az ura hazavitte. A mikor jött, a leány remegve hallgatta az ajtón keresztül, a mint az anyjával beszélt a szomszéd szobában. Nem néztek egymás szemébe s egy-két pillanatig nem tudtak miről beszélni. Aztán hamar megszokták kezdtek. Mikor kipirulva felállt a leány a zongorájától, Weidt Feri csak annyit kérdezett félénk, elmosódó hangon:

— Elviszi? A zongorát is elviszi?

A leány ráeresztette a kezét a billentyűkre s a szemét lesütötte.

— Elviszem — felelte halkán.

Néhány pillanatig hallgattak. Weidt Feri körül nézett a szobában, mintha melegen végig akarta volna simogatni a tekintetével a kedves butorokat, az ablak tiszta függönyeit, a képeket a falon, a beszédes ingaórárt.

Elesett hőseink

nevének megőrkítő díszes emléktáblák templomok vagy középületek falaira, hazai márványból 50 kor.-tól feljebb, közterekre és temetőkre állítandó emlékoszlopok 150 kor.-tól feljebb. Megrendelhetők: „KULATAR” művészi sírkökiállítás, Budapest, VIII., Köztemető-ut 4. szám alatt.

Marx János v. b. t. t. máriaudvari üdülőkórháza: A közepén Marx János, Magas Árpádné, Marx Jánosné, Magas Árpád főorvos és Marx Ili.

Többet nem látta Schciner Emmi. De tudott mindent. Mikor a leányt a vőlegénye elvitte, sokáig bámult a hegyoldalból a völgybe lekanyargó kis hegyi vasut után. A hegedűje vele volt. És mikor már a vonat füstjét látta csak néha-néha felcsapni az erdő mögött, szomorúan elővette a hegedűjét s játszani kezdett. Fájdalmasabban, közvetlenebbül sohasem játszott. Ugy érezte, hogy a hegedű hangja betölti a völgyet s reszketve, gyengéd panasszal száll a kis vonat után s beárad a kocsi nyitott ablakán is.

Mikor Emmi otthon másnap reggel kitarja az ablakot, csodálkozva bámult ki az ablakon, a széles poros utcára. Az akácfalevelek bágyadtan fityegtek a levegőben. A széles, kitéglázott utcán egy parasztszekér kemény zörgése hallatszott. Két pompás ló büszke tartással röpült el az ablak alatt. A gazda hetykén fogta a gyeplőt s belebámult nyugodt örömmel az utca mámorosan fogyó poros távlatába.

Az ura átölelte Emmi s ragyogó szemmel mondta:

— Ugy-e szép?

— Mi a szép? — kérdezte megrebbenve Emmi.

— Hát a lovak. Ugy-e micsoda pompás lovak?

Másnap kimentek a tanyára. Az ura megmutogatta mindent Emminek. A kukoricát kapálták éppen. A férfi itt-ott feltépett egy-egy kukoricacsövet s nyugodtan, bizalommal mondta:

— Szép a szeme. Jó kukoricatermés lesz.

Aztán a baromfikat mutogatta meg Emminek. Emmi a galamboknak örült.

— Nem sokat érnek — mondta nagy hangon az ura. — Hanem a liba, a ruca meg a pulyka. Hát ez a maga dolga lesz ám, galambom. Majd meglátja, hogy fizet érte a zsidó Pesten.

Szeliden ránézett Emmire s megsimogatta az arcát s derüsen, de mégis úgy, hogy a hangjában egy kis parancsolás zengett, mondta:

— Mindent meg kell tanulni, galambom.

— Hisz én megtanulom — felelte Emmi félénken s bágyadtan mosolygott.

A férfi lelkesen folytatta:

— Szép ám ez, nézze. Látja ott az ákácon innen azt a szántást? Ott lesz az őszi vetés.

Egy hét múlva azzal állított be az ura, hogy vendégeket invitált. Ránézett az asszonyra:

— De jó étvágyu emberek ám ezek, lelkem.

Aztán tudják is, mi a jó!

Emmi két napig készült a nagy traktára. A ven-

dégek dicsérték a vacsorát. Emmi érezte, hogy az ura is meg van elégedve.

Vacsora után valamelyik vendég felnyitotta a zongorát. Az izzadt arca mosolyogva meredt Emmire.

— Hát, kezit csókolom... Egy nótát!

Emmi felénk pillantást vetett a zongorára. A szobát már elárasztotta a vastag füst. Behozták a bort is. Koccintgattak. Az Emmi ujja végigfutott a billentyükön, de hamar abbahagyta. Hirtelen nagyon szomorú lett.

Az ura mellé állt.

— No? — meredt rá a bortól csillogó szeme.

Emmi panaszosan nézett rá:

— Fáradt vagyok — sugta.

— Fáradt? — nevtett az ura. — Hiszen még eztán táncolunk.

És csakugyan táncoltak. Valaki a zongorához ült s hajnalig verte a zongorát tánchoz.

A lakás tele volt másnap vastagon porral s a földje a padlóhoz tapadt sárral. Emmi két napig takarított. Aztán ők mentek valahová nagy vacsorára.

Néha egy kis nyugalmat szeretett volna. Valami csendes, intim beszélgetést, egy kis szoba sarkában. Halk, szelid, megértő szavakat váltani. Egy kis színes, költői csapongást. De itt minden olyan tul őszinte, nyers, világos volt, mint a tarlóra hullt napfény.

Az ura nem sokat beszélt vele. Néha megsókolta. Megsimogatta az arcát, mint egy gyermeknek. Az asszony érezte, hogy egy kicsit sajnálja.

— Na lelkem — nézett bele az ura a szemébe egyszer — majd csak megszokik itten.

— Tulajdonképpen rabszolga lettem? — tört ki egyszer egy év múlva Emmiből.

Akkor már megvolt az első gyermek. Leány volt.

Később szemrehányást tett magának.

Marx Ili a Vöröskereszt szolgálatában.

A déli harctérről: Huszárajaink felderítő szolgálatban.

W. K. huszárhadnagy felv.

— Hiszen szeretem az uramat!

Néha akart valamit. Valami erős vágyat érzett egyszer, hogy elmenjenek valahová. Kis olasz városokba, a tenger mellé. Nagy régi palotákba, a hol képek, szobrok vannak. De az ura nevetett.

— Hát nem jó itthon?

Olyan egészségesen, erővel telten tudott nevetni, hogy Emmi soha sem tudott ellent mondani.

Az édes anyja meghalt. Az ura azt akarta, hogy adják el a kis házat. Vesz az árán egy pár hold földet.

— Ezt nem — mondta Emmi pirulva s maga is csodálkozott, hogy tiltakozni tudott.

— Mit akar vele? — kérdezte az ura.

Emmi maga se tudta. Egy kicsit összeszorult a szive s multjába belemerengve mondta:

— Ott töltöttem a gyermekkoromat.

Telt az idő. A leányok férjhez mentek, a fiu átvette a gazdaság vezetését. Olyan nagyhangú gazda lett belőle, mint az apja. Az anyja néha csodálkozva nézett reá.

Mikor porosan, barnára égett arccal hazajött a tanyáról sokszor nevetve mérte végig az anyját:

— Édes anyám még most is olyan, mint egy félénk kisasszony.

Leányai is az erős, nyers őszinteségükkel mindig idegenül nézték az anyjukat.

Mi volt ez? Scheiner Emmi sokszor érezte, hogy tulajdonképpen idegenek közé került. Idegen volt neki a házuk, a nagy, fehér, rideg szobák. Az udvar a gőzölgő trágyadombbal. A nehéz csizmában járó parasztok. Érezte, hogy a gyerekeit sem tudta olyanná formálni, mint ő.

És egyszer hirtelen meghalt az ura. Nagyot ivott egy névnapi vacsorán s hirtelen lefordult a székről.

Mikor eltemették, Scheiner Emmi egy darabig ódöngött a lakásban, azután bezárta a szobákat. Lehozatta az anyja butorait a padlásról s két kis szobát berendezett magának velük. Leült néha a zongorához is. És lassankint újra muzsikálni kezdett. Egyszer az ura nővére jött hozzá. Ez is nagytestű, kövér, kemény asszony volt.

— Tulajdonképpen mit akarsz? — kérdezte — Ugy akarsz élni, mint egy leány? Miért nem költözöl valamelyik lányodhoz? Minek neked ez a nagy ház?

Egyszer egy felvidéki rokona látogatta meg. Sokat beszélgettek. Mikor elment, csak annyit mondott az asszonynak:

— Neked lelkelem elég lenne az édesanyád kis háza is.

Scheiner Emmi gondolkodott egy darabig és egy szép napon összepakkoltatta az anyja régi butorait, a zongoráját s elutazott velük, a hegyek közé. Csak nyaralni megy oda, mondta a fiának s a leányainak.

Az alföldön már meleg napok jártak, de itt még most rügyeztek a fák.

Estefelé érkeztek meg és Scheiner Emmi félénken, aprókat lépegetve ment végig a kis hegyhez tapadó házak között. Az utcán itt-ott ódöngött egy alak, az egyik boltíves kapu alatt egy leány beszélgetett egy diákforma legénnyel. A hegyekről fenyőillat szállt a városkára. Minden olyan volt, mint régen.

A lakását akkor már egy öreg ismerőse elrendezte. Scheiner Emmi begyújtott a kályhába. Leült a földre, a kályha elé. Nézte a lángokat. A régi képeket,

Andrássy Gyula gróf és leánya Esterházy Pálné grófné, önkéntes ápolónő az északi harctéren.

báró Baich Péter 7-es huszárfőhadnagy felv.

hímzéseket megsimogatta. A kottáit szeretettel rakosgatta egy kis polcra.

Másnap hozták a zongoráját. Néhány nap alatt minden úgy állt a kis lakásban, mint régen. Egy-két ismerős jött.

— Hát Weidt Feri? — kérdezte egyszer egy kicsit elpirulva az asszony.

— Még most is olyan szépen hegedül — mondta valaki, szeliden bólogatva.

Mintha az idő hirtelen visszafordult volna. Scheiner Emmi tele lett gyengédséggel, várakozással.

Egyik nap hirtelen felmelegedett az idő. Az ablakokat kinyitogatta a napsugár előtt.

Egyszerre csak észrevette, hogy egy magas, sovány alak, egy kicsit kopottas, fekete kabátban, borotvált, szelid, elmélázó arccal, hegedüvel a hóna alatt, közeledik. Kippen-koppan a lépése a hepehupás köviken s hirtelen az ablak alatt terem.

— Weidt Feri! — sikoltott rá Scheiner Emmi.

Aztán mintha elrestelte volna magát, tisztelettel susogta az ablak előtt elámulva álló férfi felé:

— Weidt ur —

A férfi hirtelen benyitott. Szótlanul néztek egymásra. Az asszony lesütötte a szemét.

— Mit csinál most? — kérdezte az asszony reszkető hangon.

— Én? — kezdte egy kis keserőséggel — Semmit... Az az hogy... Hegedülni hegedülök... Mostanában a megyei levéltárat rendezem.

Az arca hirtelen felderült.

— Fölfedeztem egy rendkívül értékes levélcsomót, a török hódoltság idejéből.

Az asszony félszeggel pillantott rá. Mosolygott.

— Ne játsszunk egyet?

S az ujja remegve kutatott a kották között.

A férfi letette a hegedűjét. Ugy mint régen, egy kicsit meghajolva, hódolattal, gyermekes félnépszerűséggel s rajongással nézte az asszonyt s csendesen, fájdalmasan megszólalt:

— És maga mit csinált azóta?

Scheiner Emmi hirtelen ránézett. A szive összeszorult. A szemébe könny futott.

— Tulajdonképpen, Feri... Tulajdonképpen, Weidt ur... Édes Istenem, hiszen egy életet végig éltem és...

Többet nem szólt. Megtörölte a szemét. A férfi sem kérdezte.

Egy kottát a zongorára tett. Leült a zongorához. Ránézett várakozón, úgy mint régen a férfire. Szeliden, meghatottan mosolyogva, az ujjaival a billentyűket finoman megérintve mondta:

— Hát kezdjük...

CAPHOCAL

GYERMEK TÁP SZER

legtökéletesebb hizlaló, csonterősítő, fogzás lefolyását megkönnyítő csecsemő- és gyermek-tápszert. Egy eredeti doboz ára 3 kor. Mindenütt kapható.

Surányi Károly József.

Huszoneyéves volt. Huszárönkéntes, szakaszvezető. Elejétől fogva ott küzdött a harctéren s most, a mikor kivirult a tavasz, lehullott élete ifju virága, áldozata lett a legszentebb kötelességteljesítésnek. A minden szép reményre jogosító s mindenütt kedvelt ifju korai halála mély gyászba borította édesatyját, Surányi József udvari tanácsost, a Pesti Napló főszerkesztőjét, a kit büszke fájdalomában nagyszámu tisztelőinek őszinte részvéte vigasztal.

REGENY.

Mikor elváltunk oly szomorú volt,
Szemébe csillant egy könnycsepp is tán.
Szólt: én elmegyek mostan nemsokára,
De azért mindig gondolok magára,
S maga is ugy-e, néha én reám?

Szép fehér ajkán csöpp vérfolt látszott,
S egy panaszos könny szomorú szemén.
— Akkor tavasz volt, — virágba borulva,
Bánatosan szólt, hogy utánam halna,
Ha én őt egyszer elfelejteném.

S aztán — azt irta, — mindig nékem él.
Hányszor kérdezte, — szeretem-e még?
S mi lett belőle? Egy néhány levél.
Bus, ködös ősz jött a sugaras nyárra,
— Most már a havas, hideg szél tépázza
Az őszi rózsák hervadt levelét.

Biró László.

MAJD LESZNEK . . .

Majd lesznek, a kik sirkertbe járnak,
Halaványarcú bús asszony-árnyak.
Járnak egyedül, elhagyott árván
S panaszt mondanak a mások sírján . . .

És lesznek, a kik templomba mennek.
Mosolygó ajkkal letérdepelnek.
Halkan felnyílik szentkönyvük zárja, —
S csókot lehelnek egy kis cserágra . . .

M. Radich Jolán.

PRINCESSE LOINTAINE.

Il pleut dans mon cœur,
Comme il pleut dans la ville.
(Paul Verlaine.)

Csalóka álmok, hiu remények,
Kísérnek az életen át,
Én balgatag, bús, bohó ábránddal
Várom lelkem menyaszonyát.

Látnom kell már, nem lesz boldogságra üdvöm
A lét nekem mit ad, bántás bántásokon
Harcolom ám mégis álmom, holt gyönyöröm
S a ru, beteg Élet visz, tova sodor.

Szomoruan róttam sok zord, rideg évet,
Nem lettem világra, édes enyhülést.
Csóktalanul kell, hogy elmenjek a Végbe
Szűz vággyal lépjem át a Túl küszöbét?

Dicső Elérhetetlen Hercegnő!
Lelkem szépséges mese-hőse,
Gyász-életem már el-el tűnő
Imádságos védelmezője,
Hozzád esengek a kísértő, nagy órán,
Lehelj erőt belém, segíts, légy hozzám közel.

Hogy kacaghassak méltón a vad tornán,
Mit a gonosz Élet így üzött velem.
Hogy bánat, keserő mind elhagyjon,
Mit nyujt e szenvedés-kehely,
Dicső Elérhetetlen Hercegnő!
Jer, hivlak hű könnyeimmel.

Wlassics Tibor.

özv. remete-pogányesti Pogány Józsefné, Márffy Emil főrendiházi tag leánya, a Vörös Kereszt Egyesület kaposvári fiókjának elnöknője (egymaga 15.000 koronát gyűjtött a katonák segítésére) és fia Pogány Vilmos, 6-os huszárhadnagy, a ki az északi harctéren küzdve számos ütközetben vett részt. Kitüntetésben részesült.

A m. kir. honvédhuszár tart. tisztí iskola önkéntesei: 1. Katona Gyula, 2. Károlyi Mihály gróf, 3. Draskovich Ferenc, 4. Granichstáden Jenő, 5. Saáry Tibor, 6. Ghillány Sándor báró, 7. Lisznai Pál, 8. Eyssen Béla, 9. Zsán Ferenc, 10. Schein Károly.

TAVASZ.

A kikelet tündére belefújt arany sipjába és a sip hangjára száz meg száz kis virág dugta ki fejét téli takarója alól. Napsugár fűrésztötte a hegyeket és a levegőben játékos pillangók kergetőztek. Az égbolton hosszú ékalakban usztak észak felé a darvak és a fák bontogatták zöld rügyeiket.

Tavas van — mondották az emberek — itt a tavasz!

És az Ur Isten leküldött egy fényes szárnyu angyalt a földre, hogy nézné meg, vajjon örvendenek-e az emberek a tavasznak.

Visszajön az angyal és búsan jelenti, mit látott: Uram, az emberek a Te éltet adó sugaraidat arra használják fel, hogy a téli gémberedettségből fölengedt karjaikkal új erővel irtsák, pusztítsák egymást.

Nosza, megharaguvék az Ur Isten, megparancsolá angyalának, hogy hívja vissza a kikelet tündérét.

Elindula az angyal, megkeresni a kikelet tündérét a ki azóta már messzi földeken ébreszgeté az alvó természetet.

Ment, mendegélt az angyal, keresve a tündért, a mikor is az országut porában találkozék egy kis fiucskával, a ki nagy vigan ugrándozott és széles jó kedvvel dalolt, majd hogy nem fért a bőrébe.

Kérdi az angyal: Miért vagyon olyan igen nagy örömed, te kis fiu?

— Hogyne volna — felelt emez — hiszen már melegen süt a nap, nem kell dideregnem, mert szegény vagyok, cipőm nincs, a ruhám rongyos és anyámnak sincsen mivel fűtenie!

Az angyal egy kissé gondolkozék, aztán hirtelen megint fölrepült az Ur elébe. Alázatosan kérlelé, ne haragudnék, a miért nem kereste föl és nem hívta vissza a kikelet tündérét, de találkozott egy szegény kis fiuval, a ki igen örült a tavaszi nap meleg sugarainak, mert nincs cipője, rongyos a ruhája és anyjának sincs mivel fűtenie.

S szólott az Ur: Bizony-bizony, jól tevéd, a mit tevél, mert inkább érdemes az a kisfiu a jótéteményre, mintsem hogy szenvedjen mások büneiért!

És a napsugár még erősebben küldte sugarait az egymást gyilkoló emberekre és az országut porában vigan játszadozó fiucskára.

Kökény László.

Najád csokorillat uri hölgyeink legkedveltebb különlegessége.

Ugy erről, mint egyéb illatszert és kozmetikai készítményeiről készítséggel küld árjegyzéket, BRÁZAY KÁLMÁN
 ☐☐☐ ☐☐☐ Budapest, VIII., Baross-utca 43. szám. ☐☐☐ ☐☐☐

A VILÁG IDEGESSÉGE ÉS A HÁBORU.

Irta LECHNER KÁROLY dr., egyetemi tanár.

IV.

Nagyon hasonló ehhez az erős indulatokkal kapcsolatos «angoneurosis.» Ennél a konstitúcióból fakadó erős affektusok szerepelnek, különösen a vakindulat és a halálos félelem. Némelyek az említett Awtokratow-féle betegséget máris az angoneurozisosok közé iktatják. A szorongó érzés, a félelem, a vakindulat oly fokra hághat, hogy valóságos dühöngő raptust vált ki. Az ily beteg rombolni, ölni, gyilkolni, is képes csak hogy megszabaduljon kedélybeli affektusától. Az aggodalmas félelem gátoló hatásait ekkor hirtelen áttöri az affektus muló, de heves reakciója. Ilyenek, bár kevesebben, szintén akadtak a harctéren.

Egészen más képet ad a képzetvilág túlzásaiból eredő *tébolyodottság* „paranoia”. Ez is veleszületett konstitúcióból fejlődik. Ennél is az érzések tulszineződései szerepelnek. Ennél is elégtelenek az érzébeli túlzásoknak megfelelő reakciók. A betegség kifejlődése azonban hosszú időt kíván, mert az érzéki csalódásokból lassankint kell a téves eszméknek kialakulniok. Fokozatosan át kell módosulnia az egész egyéniségnek az összes öntudattartalom megváltozásával. Nagyzási, üldöztetési, megfigyeltetési, perelési, állító- és tagadó téves eszmék keletkeznek így, a melyek mindennemű belátás számára hozzáférhetetlenek maradnak. Betegségüket a paranoiások sokáig takargatni, disszimulálni képesek. Hevesebb affektusok azonban nyilvánosságra hozzák a bajt. A háboru izgalmi mindenesetre alkalmasak reá, hogy kiugrasszák a paranoiás egyénből a takargatott téves eszméket. Arra azonban nincsen idő, hogy ott fejlődjenek ki azok.

Békés időben a félszeg tipushoz tartozó betegek többnyire csak önmaguk szenvednek és a társadalomra csupán akkor hoznak veszedelmet, amikor erős affektusok uralma alá jutva raptusos, kényszeres, vagy téves eszme kergette cselekvésre ragadtatják magukat. Ez utóbbiakon ilyenkor felismerhetővé válik a baj, úgy hogy elmeegógyító intézetbe való elhelyezésük hamar megtörténik. A harctéren a legtöbb neuraszténias gyorsan kimerül és csakhamar a kórházba kerül. Az angoneurotikus rohamok irtózatossá ténykedésekre készíthetik az indulatba jutott beteget. Amde cselekvése akkor már annyira magán viseli az elmebaj jellegét, hogy eltávolítása a harctérről azonnal szükségessé válik. Így van ez a paranoiásokkal is.

Rendes körülmények között a félszeges idegesség az ideges közönség 10 százalékát adja. Háboruban ez a szám 35 százalékra is fölemelkedik, valószínűleg azért, mivel a háboru fáradalmi és izgalmi kitörésre juttatják az elég gyakran lappangó bajt. Rendkívül sok neuraszténiaszt láttam kidülni már mielőtt még a hadba vonult volna. Számosan jöttek vissza törődötten, elégedetlenséggel teli, félelmes szorongásban, türelmetlen ingerlékenységtől nyugtalanítva, pesszimista reménytelenségtől kínozva és kételkedve, töprengve túlértékelt ideáik fölött. A társadalomnak fékező, gátoló tényezői e miatt a félszegesek nyugalmas időszakokban is. A háborus világban sokszorosan fokozódik ebbeli befolyásuk. Kételkedő, tépelődő, aggodalmas, fájdalomtelt, pesszimista magatartásukkal lelkileg könnyen megfertőzik környezetüket, félelembe ejtik a tömegeket, sőt visszatartják azt a szükséges ellentállás kifejtésében.

*

Ime, megismertük az idegesség négy típusát. Valamennyi számottevő tényező a társadalom fejlődésében.

Ambrózy György 7-es huszárfőhadnagy a háboru eleje óta a harctéren van. Hősies magatartásáért a Signum laudis kitüntetést kapta.

Láttuk hogyan rontják meg a fogyatékosok a kialakuló erkölcsöket, hogyan élnek vissza a teremtett értékekkel és hogyan tiporják sárba a fenkolt ideálokat békében úgy mint háboruban. Néztük a tulosokat, miként lelkesednek és küzdenek önzetlenül mindenért, a mit a szociális élet szépet, jót, igazat és értékest létesít. Meggyőződünk róla, hogy a fonákok adják meg öntudatlanul minden ilyen előrehaladáshoz és küzdelemhez a kellő ötletet és szükséges impulzust. Es tapasztaltuk azt is, hogy a félszeges mennyire megakadályozzák bátortalan erőtlenségükkel eme küzdelmes előrehaladást.

A háboru oka gyanánt sokféle tényező soroltatott fel már világszerte. Egyesek a népek tulszaporodásában keresik a biologikus okot, mert szerintük az országaikban többé el nem férő népek határaikon túl kell, hogy fegyveresen terjeszkedjenek. Mások az összetartozóság fajbéli kapcsolataival magyarázzák a véres összetűzéseket, a mikor ilyen uton igyekeznek érvényesülni a nemzeti aspirációk. Ismét mások a keleti és nyugati kultúra harcában látják a csatározás kiinduló pontját. Némelyek a létért való küzdelmet okolják, mint olyan ter-

FÁJÓS LÁBAKRA ajánlja készítményeit
GERŐ ADOLF FIA ortopéd cipésmester
Budapest, IV., Kossuth Lajos-utca 4. Telefon 15—05.

Przemysl ostromából: A »The Sun« amerikai napilap illusztrációja, melynek aláírása szerint az orosz holttestek 12 lábnyi magasságban heverték a vár falai alatt.

mészeti törvényt, a mely az emberek életfentartási ösztönéből indítja meg az ellenfélre való támadást. Vannak, akik az ember ősi vadságának atavisztikus felbukkanásából keletkeztetik az életre törő vérengzést. Sokan gazdasági érdekeket vádolnak a háboru egyedüli oka gyanánt, mivel csakis ilyen érdekelletétekből származhatnak az igazi összeütközések, legyen bár a tenger vagy a szárazföld a birtokvágnak alanya. Ujabbán egyesek kizárólag a kultura gyermekének vallják a bajt, mondván, hogy az ember fegyvertelenül jön a világra és fegyverei ugyszintén a háborut kiváltó ellentétei csupán a kulturával születnek meg és evvel növekednek nagyra. Szerintük a magasabb művelődéssel arányban fognak majdan egykor csökkenni a népek közötti feszültségek fegyveres kisülései.

Kétségtelen, hogy valamennyi felsorolt tényező valóban hozzájárulhat a háboru előidézéséhez. Az egyedüli ok azonban egyikükben sem található meg. Igaz, hogy a háboru a népek közötti feszültség izalmából nőnek ki. Amde igaz az is, hogy e feszültséget a fokozódó idegesség szüli. Az idegesség antul nagyobb, mentül tömegesebben jelentkezik az emberek degeneráltsága. Végső sorban tehát a degeneráltság fokától és elterjedettségétől függ a háborus feszültséghez és e feszültség kisüléséhez való hajlandóság.

A degeneráltak idegessége elvitázhatatlan tény. Mellette eltörpülnek a többi feszültséget okozó tényezők mindannyian. Az országaik határain belül el nem férő, tulszorodó népek mindenkor háboru nélkül is be tudták népesíteni a szomszéd vagy a távoli vidékeket. Amerika, Afrika, Ausztrália, Erdély például háboru nélkül telt meg az odavándorolt népfajokkal. A gyar-

matháboruk sohasem törtek ki a kivándorlás érdekében, hanem mindenkor abból az ideges türelmetlenségből, a mellyel a kivándoroltak, értelmi felsőbbiségükkel idegesen visszaélve, uj hazájukban hatalmaskodni akartak. A különböző népfajok is békességesen szoktak egymásbaolvadni, csak akkor nem, ha egymás ellen idegessegre izgatva lettek. Régebben még a háboru sem tudták megakadályozni ezt az egymásbaolvadást. Hiszen így létesült a francia, a spanyol, az olasz, az angol stb. nép. A kelet és nyugat különböző kulturája sem volt soha a harcrakelés igazi oka. Most, igaz, a nyugatiak a nyugatiakkal, a keletiek a keletiekkel néznek farkasszemet. És ki tagadná, hogy a nyugat kulturája mélyen átszivárgott már háboru nélkül is kelet felé Oroszországba, Japánba, stb. Ki ne tudná, hogy a kelet értékeit mohón szivta fel magába folytonosan a nyugat békességes szelleme. A létért való küzdelem sem lehet a háborunak oka, mivel ezen küzdelemben nem a hasonlóak kölcsönös pusztítása, hanem azoknak egymást támogató szolidaritása, az ugynevezett mutualizmus, a szerves életnek általános alaptüneménye. Az emberi nemnek ősi vadsága szintén alig szerepelhet a háboru okai között. Az antropologia tudománya eléggé beigazolta, hogy a legvadabb népek éppen a legbékésebbek és hogy ezeket is csatározásra a kultura adta fegyverek birtoklása, az azokkal való visszaélés lovalja bele.

Kizárólagos gazdasági érdekekben éppenséggel nem található meg a népek vérengzésének valódi oka. Hiszen tudva van, hogy maga a háboru sérti a legérzékenyebben ezeket az érdekeket, a melyeknek kiegyenlítése békés uton mindig sikerült, valahányszor azok igaziak voltak és nem hamisak. Csakugyan számos háboruról, a mely

Berger Zsigmond, a Prudencia részvénytársaság igazgatója, hősi halált halt a Kárpátokban.

a gazdasági érdekek jegyében folyt le, kimutatható, hogy a harciasan hangzottatott izgató, koholt gazdasági érdekek csupán a háboru felidézhetésének ürügyeiül szolgáltak. Bizonyára most is settenkednek ilyen érdekek a szinfalak mögött, de ezek gyárosok, szállítók, diplomáták, kasztok, klikkek, stb., magánérdekeiként felismerhetők.

Különben is semmilyen népnek gazdasági föllendülését eddig nem sikerült még fegyveres erővel elnyomni, sem pedig másnak gazdasági hanyatlását ily módon megakadályozni, mert a föllendülés és a hanyatlás a népek belső erőiben rejlik. Ezekben a háboru sikerei csak pillanatos eltolódásokat idézhetnek elő.

A valósághoz minden esetre legközelebb férközik ama nézet, a mely a kultura idegölő szereplésében keresi és találja meg a háboru okát. Kétségtelen, hogy a kultura mind bonyolódottabb viszonyokat teremt az emberek között. A kultura bonyolódott viszonyai minderősebb izgalmakat támasztanak a társadalomban. Akár biológiai, akár természeti, akár fajbéli, akár gazdasági, akár más tényezők legyenek az izgalom kiváltói és ürügyei: az izgalomra képesítő ingerlékenységben rejlik a tulajdonképeni főok, a mely a háborus idegességet létesíti. A fokozott mértékű ingerlékenységnek pedig a szülőanyja az ecsetelt degeneráltság. Minél degeneráltabb valamely néptömeg, annál ingerlékenyebb is és annál hajlandóbb egyuttal a véres háboruskodásra.

Szertenézve a mai világháboru indítékai között és keresve a folyományok láncolatát, ott találjuk mindenütt az idegességet most is éppen úgy, mint a miként megleltük az ókori, a középkori vagy az újkori társadalmi felfordulások mindegyikénél. Akkor is voltak, most is vannak az idegességnek fogyatékoságai és tulosságai, fonákosságai és félszégei. A fogyatékoságok romboltak, a tulosságok építettek az emberi társadalom folyton alakuló épületén. A fonákok támogatták, a félszgek gátolták az építkezés ezen munkáját mindannyiszor. Együttesen valamennyien hozzájárultak amaz izgalmak hullámainak felkorbácsolásához és lecsendesítéséhez, a mely hullámok tarajain fölhabzottak mindenkor a háboru véres árnyai.

Ezuttal is évtizedeken át romboltak az idegesség fogyatékoságai az erkölcsökben, mielőtt kitért volna a háboru. Hosszu kézzel előkészítették ezek e czélra a kölcsönös bizalmatlanság felkel-

tésével a diplomácia és a politika mezőit. Lázasan behajszolták emellett a népeket a militarizmus falánk torkába. Önös céljaikra kiaknálták a népek erényeit és hibáit, ideáljait és érdekeit egyaránt. Ideges alávalóságok mételyezték meg az ipar, a kereskedelem, a pénzügy, a világforgalom, a művészet, a tudomány üzérkedővé tett szellemét. És árulásra, merényletre,

lázadásra, pogromra, országok kiéheztetésére, szegények kiuzsorázására, népek jólétének tönkretételére bérelte fel a főlshinre jutott ideges fogyatékosoknak hada a hasonszörüeket. Minden lépten-nyomon ott leljük emez idegeseknek kérlelhetetlen, a szociális erkölcsök elfajulásán alapuló önzését. Természetes, hogy a mindebből fakadó ingerekkel szemben világszerte fokozódott az idegesség. Természetes, hogy vele együtt nőtt a lelkek izgatottsága. Természetes, hogy végső reakcióképpen a fogyatékos idegeseknek ezen szociális aknamunkája hívta harcra az izgatott tömegeket. És a mikor tetőfokára hágott az izgalom, szükségképpen kitért a világháborunak eszeveszett, örvöngő, a legelvetemültebb fegyverek használatára kész, minden kulturát arculcsapó fölfordulása.

Amde ezen fölfordulásnak is meg van a reakciója. Nemcsak a fogyatékosok és a félszgek idegessége fokozódik a fölfordulás közepette, hanem a túlosoké és a fonákoké is. Ez utóbbiakban szintén megnőnek az altruista elszörnyülködés, a szociális megbotránkozás, az ideális emberiség, a könyörületesség, a vad gyűlölet és az erőszakos bosszu affektusai annyira, hogy az indulat erejének hatalmával tömegsugallásra képesek. És erre a sugallásra memozdul a tömeg, bekövetkezik a reakció.

Sok az ideges és az elmebajos alkatu közöttünk, még több a félideges és a rejtvehóbortos, elfajult egyén. Legtöbben vannak azonban mégis az ép szervezetű, a józan erkölcsű, az egészséges idegzetű emberek. Ha vizsga érzékekkel szemléljük ez utóbbiak tömegének magatartását a háborut megelőző, azt kísérő és azt követő időkben, csakhamar meggyőződhetünk róla, hogy ez a tömeg mindenkor megteszi a társadalom követelte kötelességét. Csakhogy ennek a tömegnek önállósága, iniciatívája, határozott akarata, megingathatatlan meggyőződése soha sincsen. Ez a tömeg a kultura fejlődésében se nem szoroz, se nem oszt. Ezt a

Dietl Tivadar 8-as honvéd tüzér-százados Sumina (Galicia) mellett hősi halált halt.

Lovik Károly †

A magyar szépirodalom egyik leghivatottabb művelője, az elegáns tollu, finomlelkű novellista meghalt 1915. április 19. Mint a lóspört kiváló szakembere is marandó nevet szerzett magának.

1. Horváth főhadnagy. 2. Jósika János báró és Ádám Dezső százados. 3. Wekerle Sándor, Jósika János báró, Forgách Antal gróf, Palugyay Mórícz. Luczenbacher Pál felv.

tömeget birkamódra vezetik, hol az egoista fogyatékosok, hol az altruista túlosok. Erre a tömegre befolyással vannak a fonákok optimista vágyai, éppen úgy, mint a félszegek pesszimista aggodalmi. Az ilyen tömeg biztos fegyver a háborút felidéző, azt megszüntetni nem engedő fogyatékosok kezében. Amde ugyanez a tömeg jaj nélkül feláldozza vagyonát, értékeit, gyermekeit, véréit és életét, ha a túlosok erre föl tudják lelkesíteni. Ezen tömeg ép erkölcséből csiráznak ki nehéz szenvedések árán nemes biztatásra a háboru nagyszerű erényei. Főülkerekedik ekkor a túlosok lelkes altruizmusa, ideális optimizmusa, buzdító bátorsága és buzgó áldozatkésztsége. Támogatja őket a fonákok indulatos vakmerősége, hasznos ötletessége, feltűnési viszketege és szereplési vágya. És bár számban kevesebben vannak, mint a fogyatékosok, erőteljes föllépésük sikerével utánzásra serkentik a tömeget. Együttesen kivívják már most a fogyatékosok fölötti győzedelmet, annál inkább, mivel a félszegek gyáva félrevonulása megszünteti az akadályokat. Közös erővel megszerezik ilyformán ismét a békét. Sajnos, ez a béke és általa a tisztultabb szociális erkölcsök uralkodása csak időleges. Lassan bár, de újból megkezdődik a degenerált fogyatékosok aknamunkája, intrikával, vesztegetéssel, a tömegek korrumpálásával, hosszasan előkészítvén megint a talajt a bekövetkezendő újabb háborura.

Ime az idegesség felüti a fejét a társadalmi átalakulások folyamataiban mindenütt. Az idegesség indítja és okozza a háborút. Az idegesség kíséri annak minden fázisát és küzd ki annak eredményeit. Az idegesség fejezi be azt és érleli meg annak gyümölcseit. Az idegesség amaz erjesztő kovász a társadalomban, a mely forrásba hozza, felderíti annak zavarosságait, kisöpri annak salakját és egészen új tartalmat önt beléje. Idegesség nélkül nem romlana le a kultúra, de nem is haladna előre. A kultúra fejlődésének mikéntje attól függ, vajjon a fogyatékosok és a félszegek avagy a túlosok és a fonákok vannak-e túlsúlyban. Ha csupa fogyatékos volna a világon, a saját mocsarába fulladna bele a társadalom. Ha csupa túlos lakná ezt a földet, a béke áldásait nyugodtan sohasem élvezhetnék. Szükség van a fonákokra, hadd gazdagítsák ötletekkel és buzdítsák indulattal a tepszedő társadalmat. Szükség van a félszegekre is, hadd fékezzék merész túlzásaikban a túlosokat. A kellő arány közöttük biztosítja a társadalmi kulturának helyes kialakulását.

Örökös nagy hullámu mozgásban tartja e szerint a társadalmat az emberi szervezetnek elfajulásos idegessége. A hullámok hegyeit és völgyeit, a hullámok tartalmát és terjedelmét a degeneráltak egymáshoz aránya és degeneráltságuk foka szabja meg. A ki a háborút lehetővé akarja tenni, annak az elfajulás ellen kell küzdenie, különösen a testi és a lelki fogyatékosok ellen. A testi fogyatékosokat, a melyeket főleg az alkohol, a vérbaj, a tuberkulózis teremt, csakis az eugenetika képes apasztani. A lelki fogyatékosok kiirtására ezeken

kívül nincsen más fegyverünk, mint a szociális érzéseket dagasztó, a szolidaritásért hevülő erkölcsös nevelés.

»Si vis pacem, para bellum« mondja a régi latin közmondás. Fájdalom, ennek a közmondásnak egoista erkölcsstelen súlya alatt nyögnek még ma is a legműveltebb államok népei. Itt is, ott is, mindenfelé addig bizalmatlankodnak, intrikálnak, fenyegetőznek, ijesztgetnek, irigykednek, hazudoznak és fegyverkeznek, háborura készülve, az egymással szünetlenül farkasszemet néző, az egymást folyton idegesítő nemzetek, míg végre az ideges feszültség fegyveres kisülése bekövetkezik. Az ókorból maradt közmondásban rejülő benső immorálitás soha morális gyümölcsöket nem hozhat. Azért, a ki folyton háborura készül, háborút vet és háborút arat. Minden olyan államnak, a mely átértett igaz erkölcsökre akarja alapítani a társadalmi jogrendet valamint a társadalmi haladást, szakadatlanul a békére kell készülnie, a béke erkölcsére kell nevelnie népeit. Meg kell változtatni valahára azt az erkölcsstelen axiomát, a mely állítólag a béke érdekében állított fel, de a mely, a társadalom ideges fogyatékoságai folytán, mindig csak a háboru céljait szolgálta. Nyíltan ki kell hirdetni, mélységes érzésekbe kell beleoltani, a fogyatékosokat kiirtó eugenetikával kell körülbástyázni a béke-biztosító altruista axiomát: »Si vis pacem, para pacem«. És akkor nem lesz többé világháború!

Vége.

A nyugati harcterről: Egy német kerékpárosztag ellenséges támadásra talál.

Usztatás Máramarosban.

Honvédhuszárjaink Galiciában.

Fráter Jenő huszárezredes ezüst vitézségi éremmel* dekorálja huszárjait.
Hegedüs Ernő huszárhadnagy felvételei.

KÉT FUTÁR.

„Gyöngyöt a hajamba,
Habvállamra selymet,
Lábam elé százsám'
Nyiló virágkelyhet.

Megkövesült napfényt,
Aranyba foglalva,
Csodás tűzü zafirt
Mindegyik ujjamra!

Hintóm elé hat ló,
Mind hónál fehérebb, —
S félre az utamból
A szájtató népet!

Megyek imádkozni
Harc dicsőségért!
Ezer arany a díj
Győzedelmi hírért!“

Habzó lovon ülve
Dalia érkezik . . .
„Urnöm, gyászruhát ölts,
Seregünk szétverik!“

„Nem igaz! Hazug szó!
Megtiltom, hogy mondjad!
Győzni fogunk bizton . . .
Ha ma nem, hát holnap!

A nagy cár fegyverén
Nem eshetik csorba,
Haljon bár megannyi
Szép szál vitéz sorba.“

Másnap alig virrad,
Ujra hirnök vágtat . . .
„Urnöm! dobd el gyöngyöd,
Tépd meg a ruhádat . . .

Dicsőség a cárnak!
Győzött az orosz had,
Jaj, de a csatában
Vitéz urad meghalt.“

„Átkomat a hírért
Neked meg a Cárnak;
Lett vón' bár igaza
Az első futárnak!

Futna bár szétverve
Serege a cárnak,
Jaj, csak élne vitéz uram,
A kit haza várjak!“

Melháné Hilf Paula dr.

ARANYDIÓK A MÁRCIUSI HÓBAN.

— Egy katona naplójából. —

Kárpátok, március.

A kárpáti tél tegnap óta megint viharzik s a lassu dér helyett, a mi napok óta szitált felettünk, szinte zuhog a fehérség. A magas fenyők is roskadtan állanak a nehéz takaró alatt, a vedlett fák fagyos ágait kísértetiesen zörgeti a szél. A levegő élesen metsző, mintha olvadt üvegben járnánk s a ruhánkon a komisz, de jó csukaszürkénken is csillog csilingel milliányi kristály.

De szép, de keserves is ez a gyönyörűre fagyott világ! Fölöttünk a gránicon posztot áll a halál. Eddig mindennap felénk ugatta a csunya ködből *Halt wer da*-ját, de ma fagyottan hallgatnak a muszka ágyuk is. Mintha minden jéggé fagyott volna.

Csak a szívünk dobol még. Ütemesen, melegen.

Ebből szeretnénk valamit visszasugároztatni innen, túl a rajvonalon, a fedezéksoron, az ágyukon, a segélyhelyen, a trénen. Túl a fölégetett, száználmasan rongykisrutén falvakon is; túl mindenben, a mi ehhez a nagy, ehhez a szentséges szenvedéshez tartozik. Egészen addig, a hol megbujt a szeretet.

Mert olyan rég éreztünk már belőle, hogy azt hitük: ránk nézve örökre meghalt. Hogy mi

a gyilkos rohamokon, öldöklő tüzekken, kínos, szenvedéses nyomoruságon, férges szennyességen keresztül már anyyira jutottunk, hogy meleg sugár nem is talál ránk itt a nagy, fagyott hegyek között. Hogy mi már árvák vagyunk és szárandó áldozatok: tápláléka a szemközti halálnak. Hogy ránk nézve már nincs más, csak a vég, a mi kis életünk nyomorult, vagy diadalos vége...

És tegnap ránk talált a szeretet. Egy-egy sugara hetekkel, hónapokkal ezelőtt indult el Győrből, Kistarcsáról, Budapestről, Bécsből, Leobenből és egy sereg apró falujából a monarchiának és rengeteg viszontagság után mégis csak hozzánk ért. Tegnap jött a tréntől, egy pár keshedt rutén ló hátán.

Mikor a nagybundás tréncáplár este málháslovakal fölhozta a délre főtt zupát, mindegyik prófuntos ló hátáról levett egy barna zsákot is arról, hogy ez a liebeszgábé vagy micsoda. Most kapta az ezred és én osszam ki a legényeim között. Minden szakasz kapott egy tele zsákkal, körülbelül negyven-ötven csomagot. Iut belőle mindenkinek.

Ezt mondta a káplár, a kinek a bajuszáról is jég-

csapok lógtak s arról lerakta a kenyeret a kondérok mellé s a kenyérhalom tetejére a nevezetes zsákokat is. Azután parasztat vett a tábortüzből, pipára gyújtott, jóéjszakát kívánt s a rossz kis gebével megindult vissza a völgybe, a trén felé. A hó még egyre esett s tíz lépés után alig láttunk valamit a bennünket tápláló kis különítményből.

Az őrmester elé rajonkint sorakoztak a fáradt honvédek. Itt osztják a gőzölgő levest a kormos, füstös csajkákba. De itt nincs veszekedés, mint otthon. Még a kanalazás tompa zaja is olyan fáradt... Egyik raj kész, elmegy. Jön helyébe a másik és lassankint az egész század megkapja a menázsit.

Ezalatt én kibontom a zsákokat, a mikben a szeretetadományok vannak. Egy sátorlapot leterítünk a hóra, kettőből két faágos segítségével födelet csinálunk a legényemmel. Azután kiadom, hogy *Rajonkint újra sorakozó!* Egy-két csomagot kibontunk. A karácsony melege kacag ránk belőle. A vérben töltött karácsonyé, most a havas márciusban!... Kis száraz fenyő ég,

gyertya, füge, cukor, alma, egy skatulya szardinia és dió a melyen aranypor csillog... A másikban hősipka, meleg alsóruhák és melegítő, kapcák, száraz fenyőgaly és itt is aranydió.

Aranydió, aranydió, itt is, ott is, mind-egyikben csillogó aranydió... Hej aranydiós otthoni karácsonyok, hol is maradtatok? Én már azt hittem, hogy tőlem messze és örökre elgurultak az

aranydiók s most újra megtaláltam őket egy hózuhatagos márciusi délutánon itt a fehér gránicon alig pár lépésnyire a haláltól...

Nedves, csillogó szemekkel osztottam szét a márciusi karácsonyt s mint egy kis gyermek bontottam ki a nekem maradt, utolsó csomagot. Egy szardiniás doboz, két szelet csokoládé, összetört bonbonok, tükör, fésű, gyufa, cigaretta volt benne s a cigarettás dobozon ez a fölírás:

Kommen sie gesund wieder in die Heimat zurück!

Egy olvashatatlan lánynev.

Wien, V., Grüngasse 34.

Egész estig azt sillabizáltuk, kitől, honnan kaptuk ezt a majdnem husvéti karácsonyt, de legtöbbször csak a város, vagy a falu nevét tudtuk meg. A hová lehetett, tábori kártyán köszöntük meg a szeretetet, mert ettől lettünk egyszerre boldogok. Ettől éreztük, hogy nem vagyunk szeretet nélkül valók. Ettől mult el a szájunk keserű ize s ettől jutott eszembe megint az életem, minden a mi meleg volt és minden, a mi szeretet. Szabó István.

A Windisch-Graetz dragonyosok a déli harctéren egy szerb kolostorban. (Balról=jobbra): gróf Khuen-Belasi önkéntes, herceg Hohenlohe-Langenburg Konstantin zászlós, Fafek József főhadnagy, báró Gnagnoni Lipót kapitány, a zárda főnöke, Mottig Alfréd ezredes, Ungar Felix hadnagy és báró Groedel Richard tiszthelyettes.

KÖNYVSZEMLE.

Körülbelül egy évtizeddel ezelőtt egy tizenhatosztendős, mosolygó kékszemű leányhoz szerelmes verseket írt egy feketeszemű, dacos tekintetű huszéves fiú. A hamvasszőke kis leány szép volt, mint a tavasz, a versek mindmegannyi illatos virága az ifjú szívből fakadó lírának, csak a poéta maga volt szinte félnéken szerény, szinte nevetségesen félszeg és szomorúan hallgató. A társaságban alig beszélt; bizonyára úgy gondolkozott, hogy elég, ha a szíve dalol és boldog volt, ha Erzsike egy nevető pillantással honorálta s meglepéssel raktározta el leányszobája titkos fiókjában poétalelkének egy-egy újabb hajtását. Arról, hogy a nyilvánosság elé lépjen ezekkel a versekkel, még gondolni sem mert, pedig bensejében már akkor lázadott a szürkeség ellen, álmai voltak a halhatatlanságról s egyik költeményében már akkor így beszél Erzsikéhez:

Nem jöttem a felkem
Lelketlen vásáron adni a kufárnak,
Jöttem Istenszóra! Százak kincse felkem,
Engem várnak, a kik apostolra várnak...

A hamvasszőke Erzsike erre a proféciára is csak mosolyogni tudott, Gyóni Géza pedig a világról sem árulta volna el másnak, mi háborog az ő gazdaghuszéves szívében. Dalolt azután is boldogan, a míg az élet el nem hívta a líra mellől s oda nem állította egy vidéki szerkesztőség kopott íróasztala mellé, hogy szerelmes versek helyett közömbös híreket, szószaporító cikkeket firkálgon csöndes nyárspolgárok számára. Multak az évek, a fiatal poéta dalolt ugyan néha, ha rákényszerítette a Múzsá, de boldogtalan volt a lelke és lapos a bugyellárisa. Megvolt szóval minden attribútuma, hogy magyar költő legyen, de akkor még nem jött el az ő órája.

Gyóni ideje akkor következett el, a mikor lángborult Európa s szent lángra gyúlt az ő szíve is, a mikor Przemysl falai közé vonult a várvédők seregével. Itt, az ágyuk viharában, gránátok dörgése, srappellek villámlása mellett nyílt ki harcos magyar lelkének vérpiros virága a maga nagyszerű pompájában, itt írta meg a *Lengyel mezőkön, őrtűzek mellett* című kötet örökéletű verseit, a melyek Petőfi mellé állítják irójukat. Él-e, hal-e? Kiömlő vérével pecsételte meg szabadságért zengő dalait, vagy messze Keleten várja szabadulását? A jó Isten tudja. Mi remegve, féltve várjuk vissza közénk, mert érezzük, hogy tengernyi dal szunynyad még fiatal lelkében, a mi mind a miénk lesz boldogabb, szebb időkben. Addig is vegye meg minden magyar ember a przemysli kötetet, a melynél szebbet régóta nem termett a magyar költészet.

Mezey István szerkesztésében izléses kiállítással adta ki az *Athenaeum* a *Magyar-Török Almanach*-ot a *Vörös Félhold* javára. Az almanach pompás összeállításban közöl érdekes cikkeket, novellákat és csinos verseket magyar és török szerzők tollából, élvezetes olvasnivalót nyújtva mindazoknak, a kik a kötetet három koronáért megveszik. Közéletünk és a magyar irodalom jelesei közül *Khuen-Héderváry* Károly gróf, *Berzeviczy* Albert, *Bárczy* István, *Pekár* Gyula, *Lóczy* Lajos, *Sas* Ede, *Kiss* Menyhért, *Ignotus*, *Kenedi* Géza stb. nevével találkozunk az értékes gyűjteményben. (Ky.)

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

— Kéziratot nem ad vissza a szerkesztőség. —

B. F. A küldemény nem vált be. Talán akad ott jobb is. —
P. E. Versei nem közölhetők — **Emléksorok.** Sajnálattunkra, nem üti meg a mértéket. — **B. M.** Jó és érdekes képeket szívesen közlünk. — **W. O.** Ennek még nagyon is dilettáns íze van. Fejlesztésre érdemes tehetségét azonban készséggel konstatáljuk. — **Miava.** Az egyiket — biztatásul — kiadjuk.

BRACHFELD F.

Ő csász. és apost.kir. felsége kamarai szállító
Csász. és kir. udvari szállító

Beérkezett ujdonságok!
Férfi színes íngszövetek,
eső- és utcai felöltők.
Legújabb szabású öltönyök,
félikabátok, stb. mérték után.

Budapest, Dorottya-u. 1. Gizella-tér sarok

Szár az lábak!

Ez a katonák egészségére legfontosabb

CAMPOLIN

abszolút vízmentes bőrkenőcs.

Össze nem tévesztendő a használatban levő cipőkrémekkel.

	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.
Sárga:	K 4.50	2.30	1.25	—70	—40	—30
Fekete:	K 4.—	2.10	1.10	—60	—35	—25

Vi-zonteladókknak jövedelmező! Számtalan elismerő-levél, többek közt báró Salis-Saglio 76. cs. és kir. gyalogezred elismerése: T. vízmentes kenőcsgyár „Campolin“ Budapest. 1911. évi február 20-án kelt b. levelére értesítjük, hogy az ezrednek szállított bőrkenőcs csapatainknál kipróbáltatott és lábbeliekre nagyon jó konzerválószerek bizonyult, mert ezek a „Campolin“ használatát által puhák és vízmentesek maradtak. Aláírás Hauser, Oberst, Rgmtscommandant. Központi főraktár: Krayer E. és Társa, festék-, kence- és lakkgyár cs. kir. udv. szállító, Budapest, V., Váci-ut 34. sz.

Horváth és Halász női gyászruha-készítő vállalat Budapest, IV., Váci-utca 26. szám alatt (Párisi-utca sarok). Gyász ruhák négy óra alatt készíttetnek. Telefon 8—61.

Orosz határőrség a román határon.

Porosz huszárok.

**A Ritz
közkedvelt**

iszterme

legalkalmasabb tea-
délutánok és művész-
estélyek rendezésére
Budapest, Eötvös-tér.

HUBERT J. E.

GENTRY CLUB

kapható minden nagyobb üzletben

**ELSŐ MAGYAR
PEZSGŐ-GYÁR
POZSONYBAN**

Alapított 1825-ben

Tavaszi divat.

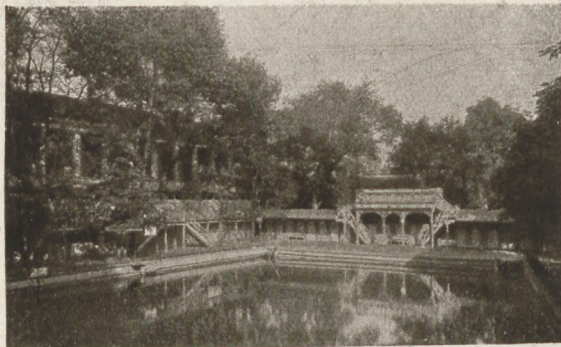
Minden külön értesítés helyett.

Ruházati és áruosztályunk kizárólagos ujdonságainak megtekintését nagyrabecsült vevőközönségünk szíves figyelmébe ajánljuk.

ÁRVAY JÁNOS ÉS TÁRSA

CSÁSZ. ÉS KIR. UDVARI SZÁLLITÓK
BÉCSI-UTCA 9. ALAPITTATOTT 1849.

CSÁSZÁRFÜRDŐ BUDAPESTEN

Nyári és téli gyógyhely. Elsőrangú kénes hévvizű radioaktív gyógyfürdő; modern berendezésű gőzfürdő, kényelmes iszapfürdők, iszapborogatások, uszodák. Török-, kő- és márványfürdők, hőlég-, szénsavas- és villamos vízfürdők. 200 kényelmes lakosztoba, jutányos árak.
Prospektust ingyen és bérmentve küld az **IGAZGATÓSÁG**

Dr. Szegő Kálmán Szanatoriuma

felnőttek és gyermekek számára **ABBÁZIÁBAN**

Hizlaló erősítő és edző kurák. Egész.éven át nyitva.